

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Igor Zgoliński

SSN Paweł Kołodziejcki

w sprawie **M.K.**

oskarżonego z art. 231 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 2 sierpnia 2023 r.

skargi prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 24 stycznia 2023 r., sygn. akt IV Ka 639/22

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Wadowicach

z dnia 21 grudnia 2021 r., sygn. akt II K 692/20

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w
postępowania odwoławczym.**

[M.D.]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Wadowicach wyrokiem z 21 grudnia 2021 r., sygn. akt II K 692/20, uznał M.K. za winnego tego, że w okresie co najmniej od dnia 11 czerwca 2018 r. do 11 września 2018 r., w W. woj. [...] działając wspólnie i w porozumieniu z

innymi ustalonymi osobami, będąc funkcjonariuszem publicznym - pełniąc funkcję Burmistrza W. nie dopełnił obowiązków w ten sposób, że w toku realizacji inwestycji określonej jako „Awaryjna naprawa mostu jednoprzęsłowego w R.” nie pozyskał wymaganego ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane pozwolenia na budowę, nie pozyskał wymaganego ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne pozwolenia wodnoprawnego oraz pominął tryb postępowania o udzielenie zamówienia publicznego wymagany ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych po czym w dniu 6 lipca 2018 r. zawarł z Zakładem Budowlano Montażowym P. Sp. z o.o. umowę nr [...] o wykonanie robót polegających na „Awaryjnej naprawie mostu jednoprzęsłowego w R.”, na działce [...] położonej w R., czym działał na szkodę interesu publicznego Gminy W., to jest popełnienia występkę z art. 231 § 1 k.k., za który wymierzył mu karę 100 stawek dziennych grzywny określając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 zł (pkt 1). Na podstawie art. 627 k.p.k. i art. 3 ust. 1 ustawy o opłatach w sprawach karnych zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa wydatki w kwocie 100 zł oraz obciążył go opłatą w wysokości 1000 zł (pkt 2).

Sąd Okręgowy w Krakowie, po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez prokuratora, oskarżonego oraz jego obrońcę, wyrokiem z 24 stycznia 2023 r., sygn. akt IV Ka 639/22, zaskarżony wyrok Sądu I instancji uchylił i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wadowicach.

Skargę, na podstawie art. 539a § 3 k.p.k., wniósł Prokurator Rejonowy w W., który zaskarżając to orzeczenie na niekorzyść M. K., zarzucił naruszenie przepisu art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, w sytuacji, gdy nie zaistniały przesłanki określone w art. 439 § 1 k.p.k. i art. 454 k.p.k. i nie jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości, a jedynie w ograniczonym zakresie, wskazania Sądu Odwoławczego co do dalszego postępowania zwierają *de facto* zalecenie uzupełnienia postępowania, a ewentualne czynności dowodowe mogą być przeprowadzone bez zbędnej zwłoki w ramach postępowania odwoławczego.

Wskazując na ten zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w

całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Obrońca oskarżonego M. K. w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna.

Zgodnie z treścią art. 539a § 3 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu I instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Zawarty w tym przepisie zwrot „wyłącznie” oznacza, że określony w nim katalog podstaw wniesienia skargi ma charakter zamknięty i ogranicza się do dwóch uchybień: zaistnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych oraz naruszenia art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. Zgodnie z tym ostatnim natomiast przepisem uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania limitowane jest wystąpieniem wypadków z art. 439 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub koniecznością przeprowadzenia przewodu w całości.

Jak wynika natomiast z zaskarżonego skargą wyroku, Sąd Okręgowy w Krakowie uzasadniając swoje orzeczenie argumentował, że w niniejszej sprawie zaistniała jedna z wymienionych w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. podstaw uchylenia wyroku, gdyż - jego zdaniem - zaszła potrzeba przeprowadzenia w tej sprawie na nowo przewodu sądowego w całości. U podstaw takiego stanowiska Sądu odwoławczego legło przekonanie o wadliwości i niepełności oceny materiału dowodowego, który wymaga jeszcze uzupełnienia. Nadto jak podkreślano, Sąd Rejonowy bezpodstawnie pominął i nie przeprowadził zgłoszonych przez obrońcę oskarżonego wniosków dowodowych, pomimo że miały one kluczowe znaczenie dla wyjaśnienia wszystkich okoliczności tej sprawy, a co za tym idzie także odpowiedzialności oskarżonego. Zdaniem Sądu odwoławczego zignorowano również dowody korzystne dla oskarżonego, a pozostałym nie nadano odpowiedniej wagi i znaczenia, co spowodowało, że oceniono je w sposób zupełnie dowolny, nieobiektywny i nierzetelny. Polem szczególnej krytyki odwoławczej objęto dokonaną ocenę wyjaśnień oskarżonego, także zeznań świadków P.P., B.M., M.K., M.G., T.M.

oraz A.B. i W.A.. Zauważono także, że część z dowodów pomimo ich przeprowadzenia i ujawnienia, nie została uwzględniona przy wyrokowaniu.

To wszystko, według Sądu Okręgowego miało uprawniać wniosek, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia przepisów procesowych dotyczących prawidłowego przebiegu postępowania rozpoznawczego, co z kolei przekonuje o potrzebie jego ponownego przeprowadzenia przed Sądem I instancji, skoro przed tą właśnie instancją doszło do fundamentalnych naruszeń reguł prowadzenia postępowania, które podważyły cały przewód sądowy.

Z taką konstatacją Sądu Okręgowego w Krakowie nie sposób się jednak zgodzić.

Jak słusznie zauważył w skardze prokurator odwołując się do odpowiedniego orzecznictwa, wykładania przepisu art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k., szczególnie mając na względzie uchylenie przepisu art. 452 § 1 k.p.k. w dawnym jego brzmieniu, zakazującego sądowi odwoławczemu prowadzenia postępowania dowodowego co do istoty sprawy, prowadzi do wniosku, że orzekanie kasatoryjne w oparciu o przesłankę z art. 437 § 2 k.p.k. może mieć miejsce jedynie w razie konieczności powtórzenia całego przewodu sądowego. Stanowisko o konieczności takiego powtórzenia uzasadnione jest jedynie wówczas, gdy sąd odwoławczy uzna za konieczne przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości lub gdy wystąpią takie szczególne okoliczności procesowe, nie będące okolicznościami natury dowodowej, które wskazują na taki stopień wadliwości przebiegu całego procesu karnego, że muszą prowadzić do jego ponownego przeprowadzenia w fazie jurysdykcyjnej. Uchylenie wyroku w ramach kontroli instancyjnej powinno zatem następować w sytuacjach wyjątkowych, kiedy bez ponowienia wszystkich dowodów nie jest możliwe wydanie trafnego rozstrzygnięcia (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2018 r., IV KS 29/18).

Z powyższego wynika, iż o konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości można mówić m.in. wtedy, gdy wszystkie dowody zostały przeprowadzone w sposób wadliwy, względnie wszystkie dowody, które zostały przeprowadzone zawierają braki treściowe skutkujące koniecznością ich uzupełnienia. Taka sytuacja nie wystąpiła jednak w niniejszej sprawie, o czym świadczy treść sporządzonego uzasadnienia Sądu odwoławczego, z którego wynika,

że dowody przeprowadzone w pierwszej instancji miały i nadal mają niebagatelne znaczenie dla prawidłowego rozstrzygnięcia tej sprawy. Dotyczy to obszernych wyjaśnień M.K., zeznań przesłuchanych świadków, a także rozlicznych dokumentów, których rzetelność i prawidłowość przeprowadzenia nie budzi wątpliwości, tak jak ich doniosłość procesowa.

Wadliwości dotyczące co najwyżej oceny poszczególnych źródeł dowodowych, nie mogą natomiast automatycznie prowadzić do wniosku, że zachodzi potrzeba ponownego przeprowadzenia wszystkich dowodów. Tym bardziej nie przekonuje o tym zakres czynności zleconych przez Sąd II instancji, jako niezbędne do przeprowadzenia w toku ponownego rozpoznania sprawy. Z zaleceń Sądu II instancji wynika bowiem, że nie chodzi o ponowienie przewodu w całości ale jedynie o uzupełnienie postępowania o przesłuchanie kilku świadków, w tym informatyka, księgowej ewentualnie przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu informatyki, czy dopuszczenie dowodów ze wskazanych przez Sąd dokumentów. Dostrzec także należy, że Sąd Okręgowy toku postępowania odwoławczego częściowo uzupełnił już materiał dowodowy; nie ma racjonalnych przeszkód, aby nie mógł przeprowadzić wskazanych czynności we własnym zakresie, do czego zresztą był zarówno uprawniony, jak i zobowiązany.

Aktualnie obowiązujące regulacje postępowania odwoławczego, w tym wynikające z art. 452 k.p.k., wskazują na znaczne możliwości orzekania reformatoryjnego sądu odwoławczego, także w oparciu o dowody przeprowadzone wyłącznie w tej fazie postępowania. Zmiana wyroku Sądu I instancji, jak również utrzymanie go w mocy, wykluczone jest jedynie wówczas, gdyby w postępowaniu odwoławczym należałoby przeprowadzić przewód sądowy w całości, a więc przeprowadzić wszystkie dowody na nowo.

Dostrzeżone przez Sąd odwoławczy braki w materiale dowodowym nie są jednak na tyle doniosłe, aby twierdzić, że ich uzupełnienie nie mieści się w kompetencji tego Sądu. Rozpoznając niniejszą sprawę w granicach zaskarżenia Sąd Okręgowy dysponował wszakże wystarczającymi uprawnieniami zarówno powalającymi na własną inicjatywę do przeprowadzenia dowodów z urzędu, jak również uwzględnienia wniosków dowodowych obrońcy i oskarżonego (art. 167 k.p.k.). Sąd II instancji ma także prawo do dokonywania własnej oceny

zgromadzonych w sprawie dowodów oraz ustalania, czy rzeczywiście doszło do realizacji znamion przypisanego oskarżonemu przestępstwa. Wyrażenie odmienne, aniżeli uczynił to Sąd Instancji poglądu prawnego, w tym również uznanie, że wobec oskarżonego należy rozważać zaistnienie stanu wyżej konieczności, o jakim mowa w art. 26 § 2 k.k., nie stanowi wystarczającej przesłanki pozwalającej na wydanie orzeczenia uchylającego i przekazującego sprawę do ponownego jej rozpoznania.

Uwagi zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego skupiają się w głównej mierze na preferowanej przezeń ocenie zebranego już w przeważającej części materiału dowodowego, który został częściowo uzupełniony także w toku postępowania odwoławczego, jak również na rozważaniach natury materialnoprawnej. Taki stan rzeczy nie wskazuje jednak na konieczność powtórzenia procesu, tylko na potrzebę dokonania poprawnej analizy poszczególnych przepisów prawa materialnego w kontekście ujawnionych okoliczności tej sprawy, w tym zachowania oskarżonego. W tym celu wystarczający jest, zebrany do tej pory materiał dowodowy, który przecież – jak wynika z zaleceń Sądu - tylko w niewielkim zakresie wymaga uzupełnienia.

Podsumowując należy zatem stwierdzić, że orzeczenie kasatoryjne Sądu odwoławczego wadliwie opierało się na konstatacji, że istnieje konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, podczas gdy potrzeba taka nie wynikała z wywodów, jakie zawarte zostały w uzasadnieniu tego Sądu.

W tej sytuacji doszło do naruszenia art. 437 § 2 k.p.k. i dlatego Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

(EF)

[as]